

การปรับใช้หลัก Ex Aequo et Bono ในศาลอนุญาโตตุลาการกีฬาบาสเกตบอล

ปีติเทพ อัยยีนง

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

(อีเมลผู้ประพันธ์บรรณกิจ: pedithep.y@cmu.ac.th)

Received: 9 February 2026, Revised: 7 April 2026, Accepted: 16 April 2026, Published: 29 April 2026

บทคัดย่อ

หลัก Ex Aequo et Bono เป็นแนวคิดทางกฎหมายที่นำมาใช้ประกอบการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการกีฬา โดยกำหนดให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทต้องอยู่บนความยุติธรรมขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความยุติธรรมและผลกระทบในเชิงพาณิชย์ หากพิจารณาจากบริบทของกฎหมายกีฬาแล้ว ย่อมหมายความว่า การประยุกต์ใช้หลักการทั่วไปว่าด้วยความยุติธรรมเป็นสิ่งจำเป็นในกรณีที่ในการอนุญาโตตุลาการทางการกีฬาในแต่ละชนิดกีฬาสากล หลักการเช่นว่านี้ประกอบด้วย ความยืดหยุ่นและการประนีประนอม ทำให้เกิดการระบุดผลประโยชน์ร่วมกันได้ และการแก้ไขข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับกีฬาในกระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาททางการกีฬาไปในคราวเดียวกัน เมื่อเทียบกับความไม่ยืดหยุ่นและนำไปสู่การยั่วยุขัดแย้งในกระบวนการระงับข้อพิพาทแบบเป็นทางการอื่น ๆ บทความนี้กล่าวถึงแนวคิดของ Ex Aequo et Bono ในฐานะใช้เป็นมาตรฐานการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทโดยปริยาย ที่ใช้โดยศาลอนุญาโตตุลาการกีฬาบาสเกตบอล (หรือศาล BAT) บทความนี้ยังช่วยให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้นว่าแนวคิดของ Ex Aequo et Bono เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างหลักความยุติธรรมที่พึงปรากฏในสถานการณ์เฉพาะของกีฬาบาสเกตบอลกับกฎระเบียบที่เข้มงวดของวงการกีฬาบาสเกตบอลได้อย่างไร ด้วยการบูรณาการขอบเขตองค์ความรู้เหล่านี้ มาตรฐานการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทที่พึงอ้างอิงหลัก Ex Aequo et Bono มาปรับใช้ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ซึ่งสมควรให้อนุญาโตตุลาการของศาล BAT ปรับใช้เพื่อก่อให้เกิดความยืดหยุ่นในระดับหนึ่งในการใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท บทความนี้จะตรวจสอบพัฒนาการในประเด็นสำคัญของการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทโดยอิงกับหลัก Ex Aequo et Bono ของศาล BAT รวมถึงอธิบายความท้าทายใหม่จากมาตรา 15.1 ของกฎ BAT และข้อจำกัดทางกฎหมายบางประการ ก่อนที่จะให้ข้อสรุป

คำสำคัญ: การอนุญาโตตุลาการ; กฎหมายกีฬา; ศาลอนุญาโตตุลาการกีฬาบาสเกตบอล; สหพันธ์บาสเกตบอลนานาชาติ; หลัก Ex Aequo et Bono

The Application of Ex Aequo et Bono by the Basketball Arbitral Tribunal

Pedithep Youyuenyong

Faculty of Law, Chiang Mai University, Muang, Chiang Mai 50200, Thailand

(Corresponding author's e-mail: pedithep.y@cmu.ac.th)

Abstract

The principles of Ex Aequo et Bono is a legal concept of a sports arbitrator's decision requiring that the means used to rule based upon the idea of fundamental fairness, ensuring a balance between fairness and commercial consequences. In aspects of sports law, it means the application of general principles of fairness must be necessary, while in the global sports arbitration, it provides flexibility and conciliation causing identification of common interests and sport-related dispute resolutions in the sports judicial proceedings compared to inflexibility and provocation within formal judicial processes. The paper addresses the concepts of Ex Aequo et Bono as a default decisional standard applicable by the Basketball's Arbitration Tribunal (BAT). This paper also allows to deepen understanding of how the concepts of Ex Aequo et Bono intersect with equity in specific basketball circumstances and strict basketball governing rules. By integrating these areas, the default decisional standard Ex Aequo et Bono that allows the BAT's arbitrators for a certain degree of flexibility in their decision-making. The paper then examines developments in key aspects of the BAT's Ex Aequo et Bono decisions, including new challenges from Article 15.1 of the BAT Rules and its limitations, before drawing some conclusions.

Keywords: Arbitration; Sports law; Basketball Arbitral Tribunal; International Basketball Federation; Ex Aequo et Bono

บทนำ

การอนุญาโตตุลาการทางการกีฬา (Sports-related Arbitration) ในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทในหลายชนิดกีฬาสากล (Global Sports Proceedings) เป็นรูปแบบการระงับข้อพิพาทภายใต้กระบวนการยุติธรรมที่วงการกีฬาสากลยอมรับนับถืออย่างแพร่หลาย หลายชนิดกีฬาสากลนำเอาข้อดีกับจุดแข็งของการอนุญาโตตุลาการทางการกีฬา เพื่อเบี่ยงเบนข้อพิพาทที่เกิดขึ้นออกจากกระบวนการพิจารณาตัดสินในศาลอันเป็นสถาบันระงับข้อพิพาทกระแสหลักของรัฐทั่วไป และหลีกเลี่ยงการพิจารณาตัดสินจากศาลที่ยาวนานจนอาจนำไปสู่ความล่าช้าไม่ทันต่อการได้รับสิทธิของนักกีฬาหรือการรักษาสิทธิของบุคลากรทางการกีฬา โดยองค์กรบริหารปกครองกีฬา (Governing Bodies for Sports) มักให้ความสำคัญกับการสร้างวิธีการระงับข้อพิพาทและกระบวนการระงับข้อพิพาทในชนิดกีฬาของตน ผ่านการให้ความสำคัญกับการอนุญาโตตุลาการทางการกีฬา และมีการหลักวิธีพิจารณาข้อพิพาททางการกีฬาเพื่อเยียวยาความเสียหายแก่นักกีฬาผู้ถูกล่วงละเมิดสิทธิหรือถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม และสร้างความเข้าใจไปในทางที่ให้ผู้คนในวงการกีฬาสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ได้ รวมทั้งให้โอกาสแก่คู่พิพาททุกฝ่ายได้รับประโยชน์ตอบแทนซึ่งกันและกันอย่างสมเหตุสมผล หรือคู่กรณีทุกฝ่ายต้องปฏิบัติตามระหว่างกันอย่างยุติธรรม ดังนั้นการอนุญาโตตุลาการทางการกีฬาเป็นรูปแบบการระงับข้อพิพาททางการกีฬาจึงเหมาะสมและถูกหยิบยกมาใช้กับข้อพิพาททางการกีฬา (Sports-related Disputes) เพื่อให้ผู้ถูกระทบสิทธิได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือให้ผู้ถูกเลือกปฏิบัติได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม

ในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทในหลายชนิดกีฬาสากลมีการยอมรับนับถือหลักกฎหมาย (Legal Principles) หลายหลักการด้วยกัน โดยอนุญาโตตุลาการที่ทำหน้าที่ในสถาบันระงับข้อพิพาทของแต่ละชนิดกีฬา (Judicial Bodies in Sports) หรือศาลอนุญาโตตุลาการทางการกีฬาอิสระ (Independent Court of Sports-related Arbitration) นำหลักการเหล่านี้มาปรับใช้ในกระบวนการดังกล่าว โดยหลักกฎหมายอาจกลายเป็นหลักการพื้นฐานที่ถูกกำหนดให้ปรับใช้กับการวินิจฉัยชี้ขาดด้วยการอนุญาโตตุลาการทางการกีฬาภายใต้กรอบกฎระเบียบว่าด้วย

วิธีพิจารณาข้อพิพาททางการกีฬาของแต่ละชนิดกีฬา โดยสถาบันระงับข้อพิพาทของแต่ละชนิดกีฬาหรือศาลอนุญาโตตุลาการทางการกีฬาอิสระต้องนำหลักกฎหมายเช่นนี้มาปรับใช้เพื่อให้ความยุติธรรมแก่คู่พิพาทที่ถูกเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรมหรือคู่ขัดแย้งที่ถูกล่วงละเมิดสิทธิรวมทั้งการปรับใช้หลักกฎหมายเช่นนี้ยังอาจทำให้คู่พิพาทถูกปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ไม่ถูกเลือกปฏิบัติ หรือถูกปฏิบัติโดยยึดถือความชอบธรรมภายใต้การส่งเสริมให้ทุกฝ่ายได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน อีกด้านหนึ่งการยึดมั่นหลักกฎหมายเช่นนี้อาจคล้อยตามกันในแต่ละชนิดกีฬาที่นำไปสู่การมีมาตรฐานในการระงับข้อพิพาททางการกีฬาที่สอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกัน รวมถึงคำสั่ง (Decisions) หรือคำวินิจฉัยชี้ขาด (Awards) ที่จัดทำขึ้นโดยสถาบันระงับข้อพิพาทของแต่ละชนิดกีฬาหรือศาลอนุญาโตตุลาการทางการกีฬาอิสระ ก็ถูกอธิบายได้ผ่านการปรับใช้หลักกฎหมายเช่นนี้ออย่างสมเหตุสมผลเพื่อให้การระงับข้อพิพาทหรือการจัดการความขัดแย้งในวงการกีฬามีหลักการที่ชัดเจนแน่นอน

แต่มีหลักกฎหมายที่สำคัญหลักการหนึ่ง นั่นก็คือหลัก Ex Aequo et Bono อันมีรากฐานมาจากแนวคิดอันวิวัฒนาการมาจากกฎหมายโรมันโบราณ แปลอย่างตรงตัวเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “According to What is Just and Good” หรือแปลอย่างตรงตัวเป็นภาษาไทยได้ว่า “ว่าด้วยหลักความยุติธรรมและความดีงาม” (Lannitti, 2024) นั้นหมายความว่า วงการกีฬาต้องดำเนินกิจกรรมกีฬาหรือจัดการแข่งขันกีฬาด้วยความเที่ยงธรรมไม่เอนเอียงเข้ากับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือบริหารปกครองกีฬาด้วยความเที่ยงตรงการใช้อำนาจดุลพินิจต้องเป็นไปโดยชอบด้วยกฎระเบียบที่มีเหตุผลมาส่งเสริมสนับสนุน เป็นที่น่าสนใจว่าหลักกฎหมายที่ถูกลำเอามาอ้างอิงอย่างมีแบบแผนเช่นเดียวกับหลักกฎหมายอื่น ๆ ใช้อ้างอิงสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องในการระงับข้อพิพาทในวงการกีฬาบาสเกตบอล (Basketball) หลัก Ex Aequo et Bono เป็นหลักการขั้นพื้นฐานที่ถูกเอามาปรับใช้ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทในบางสถานการณ์พิเศษที่เกิดขึ้นในกีฬาบาสเกตบอล (Specific Circumstances of A Basketball-related Case) เท่านั้น ที่สถาบันระงับข้อพิพาทอย่างเป็นทางการของกีฬาบาสเกตบอล ได้แก่ ศาลอนุญาโตตุลาการกีฬาบาสเกตบอล (Basketball Arbitral

Tribunal หรือศาล BAT) ยอมรับนับถือมาปรับใช้กับสถานการณ์พิเศษที่เกิดขึ้นในกิจกรรมหรือการแข่งขันกีฬาบาสเก็ตบอล จนเป็นธรรมเนียมพื้นฐานที่เห็นว่าถ้ามีข้อพิพาทเกิดขึ้นจากความขัดแย้งจากข้อตกลงที่ทำขึ้นในวงการค้าบาสเก็ตบอลเป็นลายลักษณ์อักษร โดยที่บุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปที่ยินยอมผูกพันตามข้อตกลงดังกล่าวที่ไม่สามารถตกลงกันได้หรือไม่อาจหาทางออกร่วมกันได้ในภายหลัง (Hasler, 2016) แม้จะมีข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรปรากฏอย่างชัดเจนแล้วหรือมีกฎหมายบ้านเมืองวางหลักเกณฑ์เอาไว้อย่างแน่นนอนแล้ว แต่ศาล BAT อาจเลือกใช้หลัก Ex Aequo et Bono มาเป็นเครื่องมือในสร้างความยุติธรรมหรือรักษาความถูกต้องชอบธรรมเอาไว้ให้เกิดขึ้น ในบางสถานการณ์เฉพาะเจาะจง (Specific Circumstances) ที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรมหรือการแข่งขันกีฬาบาสเก็ตบอล (Peltier, 2013) การอ้างอิงหรือปรับใช้หลัก Ex Aequo et Bono ก็เพื่อปกป้องพิทักษ์ความเป็นธรรม (Fairness) และความถูกต้องชอบธรรม (Integrity) ให้เกิดขึ้นในบางสถานการณ์พิเศษในกีฬาบาสเก็ตบอลเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์พิเศษที่เกิดขึ้นจากการมีข้อตกลงที่สร้างภาระให้แก่อีกฝ่ายอย่างยิ่งยวด หรือกฎระเบียบที่สร้างความรับผิดชอบให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจนเกินสมควร ดังปรากฏในข้อตกลงสำเร็จรูปที่พวกเขาไว้ล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษร หรือกฎระเบียบว่าด้วยการบริหารปกครองกีฬาบาสเก็ตบอลระหว่างสโมสรกีฬาบาสเก็ตบอลต้นสังกัดกับนักกีฬาบาสเก็ตบอลที่อยู่ภายใต้สังกัด ซึ่งเอื้อประโยชน์ให้สโมสรกีฬาบาสเก็ตบอลต้นสังกัดให้ได้รับประโยชน์มากเกินไปจนไม่เป็นธรรมต่อนักกีฬาบาสเก็ตบอลที่อยู่ภายใต้สังกัด ศาล BAT อาจใช้หลัก Ex Aequo et Bono มาปรับใช้ให้ผลในทางกฎหมายที่เป็นธรรมต่อนักกีฬาบาสเก็ตบอลและต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์ตอบแทนอย่างพอสมควรแก่กรณี

บทความฉบับนี้มุ่งศึกษาหลัก Ex Aequo et Bono ที่ศาล BAT ใช้เป็นเครื่องมือในการปรับข้อเท็จจริงเข้ากับหลัก Ex Aequo et Bono และกฎระเบียบว่าด้วยวิธีพิจารณาข้อพิพาทที่เกี่ยวข้อง เพื่อระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในบางสถานการณ์พิเศษหรือบางสถานการณ์เฉพาะเจาะจง ผ่านศึกษาวิเคราะห์คำวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทของศาล BAT ในอดีตที่ผ่านมา บทความฉบับนี้ยังเน้นถึงการนำเสนอคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาล BAT ที่อ้างอิงและอธิบายหลัก Ex Aequo et

Bono เอาไว้ พร้อมกับวิพากษ์ข้อดี จุดเด่นและความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการนำเอาหลัก Ex Aequo et Bono มาวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในกีฬาบาสเก็ตบอลและชนิดกีฬาอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาหลัก Ex Aequo et Bono ในส่วนที่ 1
- 2) เพื่อศึกษาการนำเอาหลัก Ex Aequo et Bono มาปรับให้เข้ากับข้อเท็จจริงในส่วนที่ 2
- 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความท้าทายจากการปรับใช้หลัก Ex Aequo et Bono ของศาล BAT ในกระบวนการระงับข้อพิพาทกีฬาบาสเก็ตบอล ในส่วนที่ 3

ส่วนที่ 1: การนำเอาหลัก Ex Aequo et Bono มาปรับให้เข้ากับข้อเท็จจริง

หลัก Ex Aequo et Bono เป็นหลักการที่ใช้วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทโดยสถาบันตุลาการหรือสถาบันอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศมาแต่ดั้งเดิม หลักการนี้อนุญาตให้สถาบันตุลาการหรือสถาบันอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศใช้ดุลพินิจในการพิจารณาตัดสินตามความยุติธรรมและความเหมาะสม แทนที่จะตีความตามกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างเข้มงวด ซึ่งสถาบันตุลาการหรือสถาบันอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศจะใช้หลักการนี้ได้หรือไม่นั้น ก็ต้องได้รับความยินยอมจากคู่ความหรือคู่พิพาททุกฝ่ายเสียก่อน ซึ่งหลักการนี้ปรากฏอยู่ในกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของสถาบันตุลาการหรือสถาบันอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศบางฉบับ ตัวอย่างเช่น มาตรา 38(2) แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (Article 38 of the Statute of the International Court of Justice) วางหลักเกณฑ์เอาไว้ว่า “บทบัญญัตินี้จะไม่กระทบต่ออำนาจของศาลในการตัดสินคดีโดยอาศัยหลัก Ex Aequo et Bono หากคู่กรณีตกลงกัน” หรือ “This provision shall not prejudice the power of the Court to decide a case Ex Aequo et Bono, if the parties agree thereto” (International Court of Justice, n.d.) เหตุที่ธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศวางหลักเกณฑ์เช่นนี้นี้ก็เพราะต้องการให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศสามารถใช้ดุลพินิจของตนพิจารณาตัดสินโดยยึดให้ผู้ถูกเอาเปรียบหรือผู้ถูกระงับสิทธิได้รับความยุติธรรมเป็นสำคัญ แล้วการ

ใช้ดุลพินิจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเช่นว่านี้จะมีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อไม่มีบทกฎหมายที่ปรับกับคดีได้ โดยที่คู่ความหรือคู่ขัดแย้งทุกฝ่ายต้องตกลงยินยอมพร้อมใจให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศสามารถอ้างอิงหลักการนี้ในการตัดสินคดี

อีกทั้งยังมีผู้ให้ความหมายของหลัก Ex Aequo et Bono ไว้หลายท่านด้วยกัน อันประกอบด้วย

Carol Mulcahy (1988) ได้ศึกษาวิเคราะห์หลัก Ex Aequo et Bono ที่ศาลยุติธรรมอังกฤษ (English Courts) ได้เคยปรับหลักกฎหมายนี้ให้เข้ากับข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อทำคำพิพากษา โดยหลัก Ex Aequo et Bono มักได้รับการนิยามว่าหมายถึง หลักการที่เป็นผลมาจากการปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นธรรมและด้วยมโนสำนึกที่ดีหรือความบริสุทธิ์ยุติธรรม อันอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรมตามธรรมชาติหรือความเสมอภาค หรือ “As a result of fair dealing and good conscience or good faith i.e., on the basis of natural justice or equity” ภายใต้บริบทของนิยามความหมายที่กล่าวมานี้ ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พิพากษาคดีอาจไม่คำนึงถึงสิทธิ หน้าที่และภาระผูกพันที่มีระหว่างกันคู่กรณี อันมีผลบังคับตามกฎหมาย หากสิ่งที่ปรากฏอยู่เหล่านั้นไม่เป็นธรรมต่อกฎหมายฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เมื่อนำหลักกฎหมายนี้มาปรับให้เข้ากับข้อเท็จจริง ก็จะถือว่าผลลัพธ์คล้ายคลึงกับข้อกำหนดที่ให้มีการชี้ขาดโดยใช้หลักความเหมาะสมและเป็นธรรม (Amiable Composition) ซึ่งผู้พิพากษาอาจไม่คำนึงถึงบทบาทหน้าที่ที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายหรือสัญญาที่สร้างขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรระหว่างคู่พิพาทอย่างเคร่งครัด เพื่อประโยชน์ในการหาทางออกที่เป็นธรรมต่อคู่พิพาททุกฝ่าย

Leon Trakman (2008) ได้ศึกษาวิเคราะห์หลัก Ex Aequo et Bono ในฐานะที่เป็นหลักกฎหมายที่ถูกยึดถือสืบต่อกันมาช้านานตั้งแต่ยุคสมัยโรมันโบราณ โดยที่หลักการนี้ถูกนำมาปรับใช้ในการชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างประเทศ (International Adjudication) ถึงขั้นที่ว่าหลักกฎหมายนี้ถูกบรรจุเอาไว้ในธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (Statute of the International Court of Justice หรือ ICJ Statute) ซึ่งผู้พิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพึงยึดถือหลัก Ex Aequo et Bono ในการตัดสินคดีพิพาทระหว่างรัฐเพื่อให้รัฐที่ถูกกระทบสิทธิหรือถูกโต้แย้งสิทธิได้รับความยุติธรรมหรือได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคภายใต้การบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้ Leon Trakman ให้วางขอบเขตของ

หลัก Ex Aequo et Bono เอาไว้อย่างชัดเจนว่า หลัก Ex Aequo et Bono หมายถึง หลักการโบราณถือว่าผู้พิพากษาศาววินิจฉัยข้อพิพาทอันอยู่บนพื้นฐานของการวินิจฉัยชี้ขาดที่ “ยุติธรรม” หรือ “Fair” และ “สุจริต” หรือ “Good Conscience” การปรับหลัก Ex Aequo et Bono ให้เข้ากับข้อเท็จจริงในข้อพิพาทระหว่างประเทศเช่นว่านี้ย่อมให้ความยุติธรรมแก่รัฐที่ถูกกระทบสิทธิหรือให้ความเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย โดยที่คำวินิจฉัยชี้ขาดหรือคำพิพากษาที่เกิดขึ้นอาจให้ผลในทางกฎหมายที่เป็นไปในทางตรงข้ามกับเนื้อความที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายระหว่างประเทศ (Contrary to Law) ก็เป็นได้

Lazić Milan et al. (2020) ได้ให้นิยามความหมายของ หลัก Ex Aequo et Bono ในบริบทของการอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ (International Arbitration) ว่า หลัก Ex Aequo et Bono หมายถึง หลักการที่ยึดถือสาระสำคัญของข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการอนุญาโตตุลาการแต่อย่างใด เพราะกระบวนการอนุญาโตตุลาการที่เกิดขึ้นนั้นอยู่ภายใต้กฎหมายอนุญาโตตุลาการ (Lex Arbitri) ทั้งนี้การอนุญาโตตุลาการอาศัยหลัก Ex Lege (หลักกฎหมาย) กับอาศัยหลัก Ex Aequo et Bono อย่างควบคู่กันไป

การอนุญาโตตุลาการอาศัยหลักกฎหมายกับอาศัยหลัก Ex Aequo et Bono ย่อมปรากฏความแตกต่างอย่างชัดเจน ประการแรก การอนุญาโตตุลาการที่ตัดสินโดยอาศัยหลัก Ex Aequo et Bono มุ่งเน้นการพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นธรรมต่อคู่พิพาทหรือคู่ขัดแย้งที่ถูกกระทบสิทธิอย่างไม่เป็นธรรมหรือสิ่งใดที่จะสร้างความเท่าเทียมต่อผู้ถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสมได้ มากไปกว่าใช้ตัวบทกฎหมายที่เขียนเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรมาพิจารณาในการอนุญาโตตุลาการ ประการที่สอง การที่อนุญาโตตุลาการจะสามารถนำเอาหลัก Ex Aequo et Bono มาปรับใช้ในการอนุญาโตตุลาการได้หรือไม่นั้น อาจขึ้นอยู่กับกรณีกระบวนว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการรับรองคุ้มครองให้สามารถอ้างอิงหรือปรับใช้หลัก Ex Aequo et Bono ในการทำคำวินิจฉัยชี้ขาดที่ให้ผลที่สร้างความยุติธรรมให้กับฝ่ายที่ถูกกระทบสิทธิหรือให้ผลในทางที่แสวงหาทางออกให้แก่ทุกฝ่ายได้ โดยอาจต้องมีบทบัญญัติพิเศษหรือตัวบทที่เขียนเอาไว้เฉพาะเจาะจงว่า (Specific Rules) ให้สามารถปรับใช้หลัก Ex Aequo et

Bono กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเพื่อทำคำวินิจฉัยชี้ขาดในการอนุญาตตุลาการได้

จากที่กล่าวมาในข้างต้น เห็นได้ว่าผู้ให้นิยามความหมายหลัก Ex Aequo et Bono ได้ให้นิยามความหมายที่มีบริบทไปในทิศทางเดียวกัน นั่นก็คือ หลัก Ex Aequo et Bono เป็นหลักกฎหมายที่มีมาแต่ดั้งเดิม มีสาระสำคัญคือการเปิดโอกาสให้ศาลหรืออนุญาตตุลาการปรับหลัก Ex Aequo et Bono ให้เข้ากับข้อเท็จจริงเพื่อใช้หลัก Ex Aequo et Bono มาตีความและบังคับใช้กับสถานการณ์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น คู่ครองคู่ขัดแย้งหรือคู่พิพาทที่ถูกเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรม โดยอาจมีการบัญญัติกฎหมายหรือวางกฎระเบียบที่ให้อำนาจศาลหรืออนุญาตตุลาการปรับหลัก Ex Aequo et Bono มาประกอบการใช้ดุลพินิจพิจารณาว่า คู่พิพาทหรือคู่ขัดแย้งฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดถูกเอาเปรียบอย่างยิ่งยวดหรือไม่ หรือถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมหรือไม่ จนนำไปสู่การพิจารณาพิพากษาคดีหรือการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทที่มีผลบังคับใช้ได้เท่าที่จำเป็น เป็นธรรมต่อทุกฝ่าย และรักษาความยุติธรรมเอาไว้ หากข้อตกลงใดที่ไม่เป็นธรรมศาลอาจสั่งให้ข้อตกลงบังคับใช้เพียงเท่าที่เป็นธรรมได้ อีกประการหนึ่งผู้ให้นิยามความหมายหลัก Ex Aequo et Bono ล้วนแล้วแต่เห็นไปในทางเดียวกันว่าศาลหรืออนุญาตตุลาการอาจปรับใช้หลัก Ex Aequo et Bono โดยที่ไม่จำเป็นต้องนำข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับตัวบทกฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือเนื้อความที่ปรากฏในกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใด ศาลหรืออนุญาตตุลาการอาจปรับใช้หลัก Ex Aequo et Bono เพื่อให้ผลทางกฎหมายของการพิจารณาคดีหรือการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทไปในทิศทางที่ให้ความยุติธรรมเกิดขึ้นอย่างแท้จริง และจัดการเอาเปรียบที่ไม่เป็นธรรม ทั้งนี้ การที่ศาลหรืออนุญาตตุลาการจะนำเอาหลัก Ex Aequo et Bono มาปรับใช้กับคดีหรือข้อพิพาทได้หรือไม่นั้น อาจต้องมีการเขียนกฎหมายหรือกฎระเบียบที่กำหนดให้สิทธิแก่ศาลหรืออนุญาตตุลาการในการใช้ดุลพินิจปรับหลัก Ex Aequo et Bono ให้เข้ากับข้อเท็จจริงในคดีหรือข้อพิพาท โดยยึดหลักตามเจตนารมณ์หรือตามความมุ่งหมายที่จะรักษาความยุติธรรมหรือดำรงความเป็นธรรมเป็นสำคัญ

ผู้เขียนเห็นว่าหากพิจารณาแง่มุมของการปรับใช้หลัก Ex Aequo et Bono ในกระบวนการการระงับข้อพิพาท

ทางการกีฬานั้น อาจเห็นได้ว่าองค์กรบริหารปกครองกีฬา เช่น สหพันธ์กีฬานานาชาติ (International Sports Federations) สมาคมกีฬาสากล (Global Sports Associations) อาจต้องกำหนดกำหนดหลักเกณฑ์การจัดระเบียบการระงับข้อพิพาททางการกีฬา อำนาจหน้าที่ของสถาบันระงับข้อพิพาททางการกีฬาหรือศาลอนุญาตตุลาการทางการกีฬา ในการอนุญาตให้ใช้ดุลพินิจปรับหลัก Ex Aequo et Bono ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท เพื่อสร้างความเป็นธรรมในความสัมพันธ์ทางการบริหารปกครองกีฬาระหว่างองค์กรบริหารปกครองกีฬากับนักกีฬา (หรือบุคลากรทางการกีฬา) หรือองค์กรบริหารปกครองกีฬาด้วยกันเอง เช่น สหพันธ์กีฬานานาชาติกับสมาคมกีฬาระดับชาติ โดยมุ่งเน้นคุ้มครองสิทธิสมาคมกีฬานานาชาติ นักกีฬาหรือบุคลากรทางการกีฬาจากการถูกเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรมหรือถูกเลือกปฏิบัติทำให้เสียเปรียบอย่างยิ่งยวด สอดคล้องกับ Hubert Radke (2019) กล่าวถึงบริบทของการปรับใช้หลัก Ex Aequo et Bono ในการระงับข้อพิพาททางการกีฬาโดยสถาบันระงับข้อพิพาททางการกีฬาหรือศาลอนุญาตตุลาการทางการกีฬาในทำนองที่ว่า สถาบันระงับข้อพิพาททางการกีฬาหรือศาลอนุญาตตุลาการทางการกีฬาอาจปรับข้อเท็จจริงให้เข้ากับใช้ดุลพินิจปรับหลัก Ex Aequo et Bono โดยไม่ต้องคำนึงถึงกฎระเบียบที่บัญญัติเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในบางสถานการณ์ คือให้ใช้ดุลพินิจปรับหลัก Ex Aequo et Bono กำหนดให้ผู้ทำหน้าที่ระงับข้อพิพาทหรืออนุญาตตุลาการให้สามารถปรับหลัก Ex Aequo et Bono ให้เข้ากับข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตามองค์กรบริหารปกครองกีฬาอาจวางกฎระเบียบว่าด้วยวิธีพิจารณาข้อพิพาททางการกีฬา (Procedural Rules) ไปในทำนองที่ให้ดุลพินิจแก่สถาบันระงับข้อพิพาททางการกีฬาหรือศาลอนุญาตตุลาการทางการกีฬาในการปรับหลัก Ex Aequo et Bono ให้เข้ากับข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ดังปรากฏอยู่ในข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ โดยอาจระบุเงื่อนไขอย่างชัดเจนว่าคู่ขัดแย้งหรือคู่พิพาทต้องตกลงยินยอมร่วมกัน (Consent of All Parties) ให้ผู้ระงับข้อพิพาทหรืออนุญาตตุลาการสามารถเลือกปรับหลัก Ex Aequo et Bono ให้เข้ากับข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ดังปรากฏอยู่ในข้อพิพาทที่เกิดขึ้นใช้

ตัวอย่างเช่น ศาลอนุญาโตตุลาการทางการกีฬา (Court of Arbitration for Sport หรือศาล CAS) อันเป็นสถาบันระงับข้อพิพาททางการกีฬาที่ทุกชนิดกีฬายอมรับนับถือ และกำหนดให้เป็นสถาบันระงับข้อพิพาทชั้นสูงสุด ซึ่งมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดบรรดาข้อพิพาทที่อุทธรณ์คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของสถาบันระงับข้อพิพาทของแต่ละชนิดกีฬา (Coccia, 2023) เช่น ศาลกีฬาฟุตบอลของสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (FIFA Football Tribunal หรือ FT) ศาลกีฬาบาสเกตบอลของสหพันธ์บาสเกตบอลนานาชาติ (FIBA Basketball Arbitral Tribunal หรือ BAT) และศาลของสหพันธ์วอลเลย์บอลนานาชาติ (FIVB Tribunal) ทั้งนี้วิธีพิจารณาข้อพิพาทของศาล CAS กำหนดกระบวนการระงับข้อพิพาทที่ใช้ระบบผสมผสาน ทั้งระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนอย่างควบคู่กันไป เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่คู่พิพาท เช่น สมาคมกีฬา นักกีฬา หรือบุคลากรทางการกีฬา ที่ถูกโต้แย้งสิทธิหรือล่วงละเมิดสิทธิ โดยมีกฎระเบียบว่าด้วยวิธีวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทของศาล CAS ได้แก่ ประมวลการอนุญาโตตุลาการทางการกีฬา (CAS Code of Sports-related Arbitration) ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้หลัก Ex Aequo et Bono เอาไว้ ทั้งนี้มาตรา R 45 แห่งประมวลการอนุญาโตตุลาการทางการกีฬาของศาลอนุญาโตตุลาการทางการกีฬา (Article R45 of the CAS Code of Sports-related Arbitration) ได้บัญญัติเอาไว้ว่าเมื่อคู่พิพาทอาจตกลงยินยอมให้อนุญาโตตุลาการทางการกีฬาใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบที่ตนร่วมกันเลือกได้ ให้วินิจฉัยข้อพิพาทนั้นตามกฎหมายหรือกฎระเบียบที่คู่พิพาทร่วมกันเลือก ถ้าไม่มีการเลือกใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบที่คู่พิพาทร่วมกันเลือกเช่นนั้น ให้วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทโดยอาศัยกฎหมายสวิส (Swiss Law) และถ้าคู่พิพาทอาจตกลงยินยอมร่วมกันทุกฝ่ายให้อนุญาโตตุลาการทางการกีฬาวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท โดยอาศัยหลัก Ex Aequo et Bono ก็ให้วินิจฉัยตามหลักคู่พิพาทตามหลัก Ex Aequo et Bono (The parties may authorize the Panel to decide Ex Aequo et Bono) (Court of Arbitration for Sport, 2025)

ส่วนที่ 2: การนำเอาหลัก Ex Aequo et Bono มาปรับให้เข้ากับข้อเท็จจริงของศาล BAT

สำหรับกระบวนการยุติธรรมในกีฬาบาสเกตบอล เป็นกระบวนการยุติธรรมในรูปแบบพิเศษ ตามลักษณะการใช้อำนาจระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการบริหารปกครองกีฬาบาสเกตบอลขององค์กรบริหารปกครองกีฬาบาสเกตบอลสากล ได้แก่ สหพันธ์บาสเกตบอลนานาชาติ (International Basketball Federation หรือ FIBA) อันถือเป็นหนึ่งในการบริหารปกครองกีฬาบาสเกตบอลสากลอันเป็นอิสระ มีกลไกสำคัญในการระงับข้อพิพาท (Resolution of Disputes) ที่เกิดขึ้นในการใช้อำนาจบริหารปกครองกีฬาบาสเกตบอลสากล กฎระเบียบที่ผ่านความเห็นชอบจากองค์กรบริหารปกครองกีฬาไปปรับให้เข้ากับข้อเท็จจริงเพื่อมุ่งหมายให้เกิดการระงับข้อพิพาท และให้ผู้ถูกละเมิดสิทธิได้รับการเยียวยาให้กลับคืนสู่ฐานะเดิม โดยมีศาลกีฬาบาสเกตบอลของสหพันธ์บาสเกตบอลนานาชาติ หรือศาล BAT เป็นองค์กรหลักในการใช้อำนาจระงับข้อพิพาทนี้ ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการบริหารปกครองกีฬาบาสเกตบอลสากล อาจเป็นข้อพิพาทระหว่างนักกีฬาบาสเกตบอล (Players) หรือบุคลากรทางการกีฬาบาสเกตบอล (เช่น เอเยนต์กีฬาบาสเกตบอล (Basketball Agents) หรือผู้ฝึกสอนกีฬาบาสเกตบอล (Basketball Coaches) ฯลฯ) กับสโมสรกีฬาบาสเกตบอลต้นสังกัด (Affiliated Basketball Clubs) หรือสมาคมกีฬาบาสเกตบอลต้นสังกัด (Affiliated Basketball Associations) หรือระหว่างสโมสรกีฬาบาสเกตบอลหรือสโมสรกีฬาบาสเกตบอลที่อยู่ภายใต้อำนาจการบริหารปกครองของ FIBA ด้วยกันเอง ที่เกิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎระเบียบหรือฝ่าฝืนจริยธรรมจรรยาบรรณ ซึ่งสามารถนำข้อพิพาทขึ้นสู่สถาบันระงับข้อพิพาทของ FIBA หรือศาล BAT ได้ โดยศาล BAT มีหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทเพื่อคุ้มครองสิทธินักกีฬาหรือบุคลากรทางการกีฬา และรักษาความยุติธรรมในการบริหารปกครองกีฬาให้ปรากฏอยู่ในวงการกีฬาบาสเกตบอลสากล

สำหรับเงื่อนไขของการร้องขอให้ศาล BAT วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทนั้น คู่กรณีหรือคู่พิพาทต้องมีการอุทธรณ์ภายใน FIBA เสียก่อน นั้นหมายความว่าถ้าคู่กรณีหรือคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดถูกโต้แย้งสิทธิหรือถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมจากการใช้อำนาจอันมิชอบด้วยกฎระเบียบของสมาคมกีฬาหรือ

สโมสรกีฬา หรือถูกนักกีฬาหรือบุคลากรทางการกีฬากระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันฝ่าฝืนกรอบวินัย จริยธรรมหรือจรรยาบรรณอันฝ่าฝืนกฎระเบียบว่าด้วยการบริหารปกครองกีฬาบาสเกตบอลของ FIBA แล้วการกระทำกระทบต่อสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้ถูกโต้แย้งสิทธิ ผู้ถูกโต้แย้งสิทธิต้องนำเรื่องต่อคณะกรรมการวินัยของ FIBA (FIBA Disciplinary Panel) เพื่อให้คณะกรรมการวินัยของ FIBA สอบสวนและพิจารณาออกคำสั่งเพื่อการบริหารปกครองกีฬา ได้แก่ คำสั่งพิจารณาโทษทางวินัย (Disciplinary Decisions) ถ้าคู่กรณีหรือคู่พิพาทไม่พอใจคำสั่งดังกล่าวก็ต้องมีการอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งเพื่อการบริหารปกครองกีฬาบาสเกตบอลก่อนการนำข้อพิพาทขึ้นสู่ศาล BAT หากคู่พิพาทที่ถูกโต้แย้งสิทธิหรือถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมไม่ดำเนินการก็ไม่อาจฟ้องคดีต่อศาล BAT ได้ นั้นหมายความว่าหากมีการอุทธรณ์เรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ของ FIBA (FIBA Appeals Panel) อาจวินิจฉัยอุทธรณ์ข้อพิพาทที่ได้อุทธรณ์โดยพิจารณาคำหรือตีความตามเนื้อความที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรในกฎระเบียบว่าด้วยการบริหารปกครองกีฬาบาสเกตบอลของ FIBA อย่างเคร่งครัด แต่กระนั้นก็ตามมาตรา 15.1 แห่งประมวลอนุญาโตตุลาการกีฬาบาสเกตบอลของ BAT (Article 15.1 of the BAT Arbitration Rules) ได้วางหลักเกณฑ์เปิดช่องหรือเปิดโอกาสให้ศาล BAT ใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทตามหลัก Ex Aequo et Bono ให้ศาล BAT ได้มีช่องทางค้นหาความมุ่งหมายที่แท้จริงของความยุติธรรมที่น่าจะดำรงอยู่ในสังคมกีฬาบาสเกตบอล หรือความเป็นธรรมที่ปราศจากการเลือกปฏิบัติอย่างแท้จริงที่ควรปรากฏอยู่ในวงการกีฬาบาสเกตบอล แทนการยึดติดกับถ้อยคำหรือเนื้อความตามตัวอักษรเพียงอย่างเดียว โดยเน้นผลลัพธ์ของความยุติธรรมหรือความถูกต้องดีงามที่คาดหมายว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวงการกีฬาบาสเกตบอลต้องการให้เกิดขึ้นในวงการกีฬาบาสเกตบอล (Basketball Arbitral Tribunal, 2026) โดยการปรับหลัก Ex Aequo et Bono ให้เข้ากับข้อเท็จจริง อาจพิจารณาศึกษาจากบริบทของสถานการณ์ตามข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ในอีกด้านหนึ่งถ้ากฎระเบียบว่าด้วยการบริหารปกครองกีฬาบาสเกตบอลไม่ได้บัญญัติเอาไว้ ไม่ได้วางข้อบังคับให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของวงการกีฬาบาสเกตบอล หรือกำหนดกฎระเบียบเพื่อใช้บังคับควบคุมความประพฤติของผู้คนในวงการกีฬา

บาสเกตบอลอย่างรัดกุมรอบด้าน จนทำให้เกิดช่องว่างในกฎระเบียบดังกล่าว (Gaps in the FIBA Rules) การปรับหลัก Ex Aequo et Bono ตามมาตรา 15.1 แห่งประมวลอนุญาโตตุลาการกีฬาบาสเกตบอลของ BAT ก็เป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้เกิดการอุดช่องว่างของกฎระเบียบ (Gap-filling) ที่อาจเกิดขึ้นได้ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท (Radke, 2019)

อย่างไรก็ตาม มาตรา 15.2 แห่งประมวลอนุญาโตตุลาการกีฬาบาสเกตบอลของ BAT (Article 15.2 of the BAT Arbitration Rules) ได้วางหลักเกณฑ์เอาไว้ว่า (Basketball Arbitral Tribunal, 2026) (ก) หากคู่พิพาทได้ร่วมกันตกลงเลือกให้อนุญาโตตุลาการยึดถือถ้อยคำที่ปรากฏในกฎหมายอย่างชัดเจนหรือเนื้อความดังปรากฏในกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดแล้ว อนุญาโตตุลาการต้องไม่ใช้หลัก Ex Aequo et Bono มาวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทในคดี แต่อุญาโตตุลาการต้องตีความตามตัวอักษรดังปรากฏอยู่ในกฎหมายหรือกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด หรือ (ข) ในกรณีที่ไม่มีทางเลือกให้อนุญาโตตุลาการตัดสินคดีตามกฎหมายหรือกฎระเบียบตามความประสงค์ร่วมกันของคู่พิพาทดังกล่าว ให้อนุญาโตตุลาการตัดสินตามหลักกฎหมายหรือกฎระเบียบที่อนุญาโตตุลาการเห็นว่าเหมาะสม ในกรณีที่กล่าวมานี้ คู่พิพาทจะต้องกำหนดเนื้อหาของกฎหมายดังกล่าวที่จะนำมาปรับใช้กับการพิจารณาข้อพิพาท หากไม่สามารถกำหนดเนื้อหาของกฎหมายที่ใช้บังคับได้ ให้ใช้กฎหมายสวิส (Swiss Law) แทน

อาจมีคำถามตามมาว่ากฎหมายสวิส (กฎหมายของสมาพันธรัฐสวิส (Swiss Confederation) หรือประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (Switzerland)) เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมของ BAT อย่างไร ซึ่งอาจอธิบายได้ว่ากฎหมายสวิสเป็นกฎหมายทั่วไป สำหรับการใช้อำนาจสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของ BAT เพราะ BAT ก่อตั้งภายใต้กฎหมายเอกชนสวิส (Jurisdiction of the Swiss Private International Law Act (PILA)) (Swiss Arbitration Centre, 2021) และดำเนินการตัดสินข้อพิพาทในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ถือเป็นสถาบันอนุญาโตตุลาการอิสระตามกฎหมายสวิส ยิ่งไปกว่านั้น FIBA ก็ตั้งขึ้นในสวิตเซอร์แลนด์ มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชนตามกฎหมายสวิส เหตุนี้เอง BAT ก็ต้องยึดถือกฎหมายสวิส และ FIBA ก็ต้องใช้อำนาจหน้าที่ในการบริหารปกครองบรรดาสมาชิกของตนให้เป็นไปตามกฎหมายสวิส

ทั้งนี้มาตรา 187(2) ของ PILA (Article 187(2) of the PILA) วางหลักเกณฑ์เอาไว้ว่าคู่พิพาททุกฝ่ายอาจยอมรับให้อนุญาตตุลาการใช้หลัก Ex Aequo et Bono ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทได้ ถ้าคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือคู่พิพาททุกฝ่ายไม่ยอมรับให้อนุญาตตุลาการใช้หลัก Ex Aequo et Bono ดังกล่าว อนุญาตตุลาการย่อมอาจใช้หลัก Ex Aequo et Bono ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทได้ นั้นหมายความว่า มาตรา 15.1 และมาตรา 15.2 แห่งประมวลอนุญาตุลาการ กีฬาบาสเกตบอลของ BAT มีหลักเกณฑ์สอดคล้องกันไปอย่างคล้อยตามกับมาตรา 187(2) ของ PILA อีกทั้งยังมีสาระสำคัญไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรา 187(2) ของ PILA (Baddeley, 2022)

ดังที่กล่าวไว้ในข้างต้น ผู้เขียนมีข้อสังเกตความแตกต่างระหว่างการใช้หลัก Ex Aequo et Bono ตามประมวลการอนุญาตุลาการทางการกีฬาของ CAS กับประมวลอนุญาตุลาการกีฬาบาสเกตบอลของ BAT อย่างเห็นได้ชัด ศาล BAT สามารถใช้ดุลพินิจในการปรับใช้หลัก Ex Aequo et Bono ให้เข้ากับข้อเท็จจริงได้อย่างอิสระ เว้นเสียแต่คู่พิพาทตกลงเอาไว้อย่างชัดเจนว่าไม่ให้ศาล BAT ใช้หลัก Ex Aequo et Bono แต่ให้ใช้กฎหมายที่คู่พิพาทตกลงร่วมกันเลือกใช้ ในทางตรงกันข้ามศาล CAS ไม่สามารถใช้ดุลพินิจปรับหลัก Ex Aequo et Bono ให้เข้ากับข้อเท็จจริงได้ด้วยตนเอง เว้นเสียแต่คู่พิพาทจะตกลงยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรว่าให้ศาล CAS ใช้หลัก Ex Aequo et Bono มาปรับให้เข้ากับข้อเท็จจริงได้ นั้นหมายความว่ากระบวนการยุติธรรมของ FIBA ยอมรับนับถือและให้อิสระแก่ศาล BAT อันเป็นหลักประกันความเป็นอิสระเชิงสถาบัน (Institutional Independence) ของศาล BAT ให้สามารถใช้ดุลพินิจปรับหลัก Ex Aequo et Bono ให้เข้ากับข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้

ที่ผ่านมากรณีนี้ที่ศาล BAT ใช้ดุลพินิจปรับหลัก Ex Aequo et Bono ให้เข้ากับข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ แล้วศาล BAT ก็มีแนวโน้มในการยอมรับข้อเท็จจริงตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาล BAT ในคดีก่อนหน้านี้เป็นอย่างมาก กระบวนการยุติธรรมกีฬาบาสเกตบอลของ FIBA มีแนวทางในเชิงยอมรับต่อการยอมรับฟังข้อเท็จจริงเป็นยุติตามที่ปรากฏในคำวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทของของศาล CAS ในคดีอื่น ๆ ประหนึ่งว่าศาล BAT พยายามวางบรรทัดฐานการ

รักษาความยุติธรรมและดำรงความถูกต้องชอบธรรมเอาไว้ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของสมาคมกีฬาบาสเกตบอล สโมสรกีฬาบาสเกตบอล นักกีฬาบาสเกตบอล หรือบุคลากรทางการกีฬาบาสเกตบอลอื่น ๆ ตลอดจนสร้างความประโยชน์ตอบแทนให้กับทุกฝ่ายให้ปฏิบัติต่างตอบแทนซึ่งกันและกันภายใต้สัญญาต่างตอบแทนอย่างสมเหตุสมผล โดยคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาล BAT ในคดีก่อนถือเป็นแนวทาง (Precedent) ให้ตุลาการศาล BAT ในคดีหลังใช้ยึดถือในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นหรือ FIBA ใช้เป็นแนวปฏิบัติเพื่อรับรองความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในวงการกีฬาบาสเกตบอลสากล รวมทั้งคุ้มครองประโยชน์ตอบแทนที่ทุกฝ่ายพึงมีพึงได้หรือต้องปฏิบัติตามซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสม ยิ่งไปกว่านั้นศาล BAT ยังช่วยวางรากฐานหลักเกณฑ์การกำกับดูแลการทำสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างบรรดาผู้อยู่ภายใต้การบริหารปกครองของ FIBA ให้บริสุทธิ์ยุติธรรมปราศจากการเอารัดเอาเปรียบระหว่างกัน จนมีการกล่าวอ้างยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการทำสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างผู้คนในวงการกีฬาบาสเกตบอลสากล

(ก) คำวินิจฉัยชี้ขาดศาล BAT ที่ 0634/14 (Jaka Lakovic & Bill A. Duffy International Inc. v. SS Felice Scandone S.p.A., BAT 0634/14, Award, 3 June 2015) ที่ศาล BAT วินิจฉัยไปในทำนองที่ว่าศาล BAT อาจนำเอาข้อเท็จจริงอื่น ๆ นำมาประกอบการพิจารณาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากถ้อยคำในภาวะเปรียบเทียบปรากฏว่าไม่ชัดเจน หรือหากปล่อยให้มีการตีความตามตัวอักษรอย่างเคร่งครัด ก็อาจนำไปสู่ผลลัพธ์ที่สร้างความไม่ยุติธรรมและก่อให้เกิดความไม่ถูกต้องชอบธรรมอย่างชัดเจนแน่นอนในสถานการณ์เฉพาะเจาะจงที่เกิดขึ้น ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีนี้ นั่นก็คือถ้อยคำในสัญญาที่ SS Felice Scandone S.p.A. สโมสรกีฬาบาสเกตบอลในประเทศอิตาลีคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้จัดทำขึ้น ได้สร้างภาระอย่างยิ่งยวดแก่ Jaka Lakovic นักกีฬาบาสเกตบอลสัญชาติ สโลวีเนีย และ Bill A. Duffy International Inc. นิติบุคคลเอเย่นต์ของ Jaka Lakovic ซึ่งเป็นคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจนเกินสมควร ในสัญญาปรากฏข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างระหว่าง SS Felice Scandone S.p.A. สโมสรกีฬาบาสเกตบอลต้นสังกัดกับ Jaka Lakovic นักกีฬาบาสเกตบอลอาชีพภายใต้สังกัด ซึ่งดูเหมือนว่าสโมสรเอื้อประโยชน์ให้ฝ่าย SS Felice Scandone

S.p.A. สโมสรกีฬาบาสเกตบอลต้นสังกัดของ Jaka Laković เป็นอย่างมาก ทำให้ Jaka Laković ตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบอย่างไม่เป็น ศาล BAT จึงใช้หลัก Ex Aequo et Bono มาปรับเข้ากับข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้น ส่งผลให้สัญญาที่ไม่เป็นธรรมดังกล่าวบังคับใช้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี (Basketball Arbitral Tribunal, 2015)

(ข) คำวินิจฉัยชี้ขาดศาล BAT ที่ 1592/20 (Trevor Dawon Releford & Starvision Enterprise Ltd. v. Basketball Löwen Braunschweig GmnH, BAT 1592/20, Award, 11 February 2021) ที่ศาล BAT วินิจฉัยไปในทำนองที่ว่า Trevor Releford นักกีฬาบาสเกตบอลชาวอเมริกา และ Starvision Enterprise Ltd. นิติบุคคลเอเยนต์ของ Trevor Releford ได้ถูก Löwen Braunschweig GmbH สโมสรกีฬาบาสเกตบอลในประเทศเยอรมันเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรม เพราะ Löwen Braunschweig GmbH สโมสรกีฬาบาสเกตบอลต้นสังกัดของ Trevor Releford วางเงื่อนไขบางอย่างเกี่ยวกับข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง เช่น การจ่ายเงินเดือน การจ่ายค่าธรรมเนียมเอเยนต์นักกีฬา และการจ่ายดอกเบี้ยงคงค้างที่ไม่เป็นธรรมแก่ Trevor Releford และ Starvision Enterprise Ltd. ซึ่งกฎหมายแรงงานเยอรมันอนุญาตให้นายจ้างสามารถกำหนดเงื่อนไขเหล่านี้ในข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง แม้ว่าเงื่อนไขเหล่านี้จะให้นายจ้างได้เปรียบอย่างยี่งวดและลูกจ้างต้องเสียเปรียบอย่างไม่เป็นธรรม เหตุนี้เองศาล BAT จึงใช้หลัก Ex Aequo et Bono มาปรับเข้ากับข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้น ส่งผลให้สัญญาที่ไม่เป็นธรรมดังกล่าวบังคับใช้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี โดยที่ศาล BAT วินิจฉัยในทำนองที่ชี้แจงการใช้ดุลพินิจของศาล BAT ที่ศาล BAT สามารถปรับข้อเท็จจริงให้เข้ากับข้อกำหนดแรงงานเยอรมันได้ トラบเท่าที่กฎหมายแรงงานเยอรมันไม่ขัดหรือแย้งกับหลัก Ex Aequo et Bono อีกทั้งคู่กรณีทุกฝ่ายในคดีนี้ได้ตกลงยินยอมอย่างชัดเจนให้ศาล BAT ใช้หลัก Ex Aequo et Bono มาปรับเข้ากับข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ (Basketball Arbitral Tribunal, 2021b)

(ค) คำวินิจฉัยชี้ขาดศาล BAT ที่ 1739/21 (Wasserman Media Group v. Basketball Club Partizan, BAT 1592/20, Award, 27 April 2021) ที่ศาล BAT วินิจฉัย

ไปในทำนองที่ว่ากรณีที่สโมสรกีฬาบาสเกตบอล Basketball Club Partizan ในฐานะที่เป็นสโมสรกีฬาบาสเกตบอลต้นสังกัดของ Andrea Trinchieri ผู้ฝึกสอนกีฬาบาสเกตบอลชาวอิตาลี ทำสัญญาจ้างผู้ฝึกสอนนักกีฬาบาสเกตบอลโดยให้มีระยะเวลาปฏิบัติงานให้กับสโมสร 3 ฤดูกาลระหว่าง 2018 ถึง 2021 โดยระบุให้จ่ายค่าธรรมเนียมเอเยนต์นักกีฬาบาสเกตบอล (Agent Fees) ที่จะต้องจ่ายให้ Wasserman Media Group LLC (ในฐานะที่เป็นเอเยนต์นักกีฬาบาสเกตบอลของ Andrea Trinchieri) เป็นจำนวน 50,000 ยูโร (EUR) ในระหว่าง 2019 ถึง 2020 และในระหว่าง 2020 ถึง 2021 อย่างไรก็ตามมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) (COVID-19) กระทบต่อสถานภาพทางการเงินของสโมสร สโมสรจึงพยายามหาข้ออ้างไม่จ่ายค่าธรรมเนียมเอเยนต์นักกีฬาบาสเกตบอลตามที่ตกลงกันเอาไว้กับ Wasserman Media Group LLC ล่วงหน้า เพราะเหตุที่ว่า Andrea Trinchieri ได้บอกเลิกสัญญา และย้ายตนเองไปสังกัดยังสโมสรอื่น (สโมสรกีฬาบาสเกตบอล FC Bayern Munich) เหตุนี้เอง Wasserman Media Group LLC ในฐานะที่เป็นเอเยนต์ตัวแทนของ Andrea Trinchieri จึงนำข้อพิพาทในคดีนี้มาขึ้นสู่ศาล BAT ต่อมาศาล BAT ivaวินิจฉัยว่าให้ Wasserman Media Group LLC สมควรได้รับค่าธรรมเนียมเอเยนต์นักกีฬาบาสเกตบอล เพราะข้อตกลงว่าจะจ่ายค่าธรรมเนียมเอเยนต์นักกีฬาเบสบอลอย่างชัดเจนถือเป็น “สัญญาที่รับประกันการจ่ายค่าตอบแทน” หรือ “Guaranteed Contract” ศาล BAT ใช้หลัก Ex Aequo et Bono มาปรับเข้ากับข้อเท็จจริงในคดีนี้ เพื่อให้เอเยนต์นักกีฬาบาสเกตบอลได้รับความเป็นธรรมในการจ่ายค่าธรรมเนียมเอเยนต์นักกีฬาบาสเกตบอลและค่าตอบแทนการเป็นคนกลางให้สโมสรกีฬาบาสเกตบอลต้นสังกัดกับนักกีฬาบาสเกตบอลภายใต้สังกัดได้ประโยชน์ (Finder’s Fee) ซึ่งศาล BAT นำเอาหลัก Ex Aequo et Bono มาปรับเข้ากับข้อเท็จจริงในคดีนี้ เพื่อให้ Wasserman Media Group LLC ในฐานะที่เป็นเอเยนต์นักกีฬาบาสเกตบอลที่ทำประโยชน์ให้ทั้งสโมสรกีฬาบาสเกตบอล Basketball Club Partizan และ Andrea Trinchieri จึงควรได้รับค่าตอบแทนตามการปฏิบัติงานของตนอย่างสมเหตุสมผล แม้ว่าจะมีสถานการณ์โควิด-19 กระทบต่อ

สถานะทางการเงินของสโมสรก็ตาม (Basketball Arbitral Tribunal, 2021a)

ส่วนที่ 3: การศึกษาวิเคราะห์ความท้าทายจากการปรับใช้หลัก Ex Aequo et Bono ของศาล BAT ในกระบวนการระงับข้อพิพาทกีฬาบาาสเก็ตบอล

ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่าข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลัก Ex Aequo et Bono นั้น มักเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาหรือข้อตกลงที่ใช้บังคับในวงการกีฬาผู้มีพื้นฐานมาจากหลักอิสระในทางแพ่ง (Private Autonomy) และเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract) ของผู้คนในวงการกีฬาบาาสเก็ตบอล เพียงแต่กฎระเบียบว่าด้วยการบริหารปกครองกีฬาบาาสเก็ตบอลของ FIBA ถูกกำหนดขึ้นเพื่อกำกับดูแลการทำข้อตกลงหรือสัญญาในวงการกีฬาบาาสเก็ตบอลให้มีความถูกต้องและเป็นธรรม หากคู่สัญญาหรือคู่ตกลงฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามแล้ว ศาล BAT มีอำนาจระงับข้อพิพาทและมีอำนาจสั่งให้ข้อสัญญาหรือข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรมนั้นมีผลใช้บังคับเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี ซึ่งอำนาจที่มีอยู่นี้ล้วนแล้วแต่เป็นไปตามมาตรา 15.1 และมาตรา 15.2 แห่งประมวลอนุญาโตตุลาการกีฬาบาาสเก็ตบอลของ BAT ที่ให้อนุญาตตุลาการของศาล BAT สามารถใช้ดุลพินิจใช้หลัก Ex Aequo et Bono ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทได้ นั้นหมายความว่าประมวลอนุญาโตตุลาการกีฬาบาาสเก็ตบอลของ BAT กำหนดแนวทางให้แก่ศาล BAT เพื่อใช้หลัก Ex Aequo et Bono ในการพิจารณาว่าข้อสัญญาหรือข้อตกลงใดที่ไม่เป็นธรรม และให้อำนาจแก่ศาลที่จะสั่งให้ข้อสัญญาหรือข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรมนั้นมีผลใช้บังคับเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี ประมวลอนุญาโตตุลาการกีฬาบาาสเก็ตบอลของ BAT มีลักษณะเป็นกฎระเบียบกำกับกระบวนการยุติธรรมกีฬาบาาสเก็ตบอล ซึ่งเปิดโอกาสให้ศาล BAT เข้าไปแทรกแซง (Intervention) การทำสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันภายใต้อำนาจการบริหารปกครองกีฬาบาาสเก็ตบอลของ FIBA ด้วยการปรับหลัก Ex Aequo et Bono ให้เข้ากับข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมปรากฏในวงการกีฬาบาาสเก็ตบอล เว้นแต่คู่สัญญาตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรว่าไม่ต้องการให้ศาล BAT ใช้หลัก Ex Aequo et Bono มาประกอบการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ศาล BAT ก็ไม่

อาจใช้หลัก Ex Aequo et Bono มาปรับเข้ากับข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในคดีได้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการปรับใช้หลัก Ex Aequo et Bono ของศาล BAT ขึ้นอยู่กับการใช้ดุลพินิจอย่างอิสระของศาล BAT ที่จะปรับใช้กับข้อพิพาท แต่การเปิดโอกาสให้ศาล BAT ใช้หลักการเช่นว่านี้ ก็สะท้อนให้เห็นว่ากฎหมายว่าด้วยการบริหารปกครองกีฬาบาาสเก็ตบอลของ FIBA อาจขาดความมั่นคงแน่นอน (Legal Certainty) เพราะกฎระเบียบบางประเด็นอาจไม่มีความชัดเจนหรือขาดความแน่นอน เพียงพอที่จะให้ศาล BAT สามารถนำมาปรับให้เข้ากับข้อเท็จจริงในทุกสถานการณ์ที่เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ร่วมวงการกีฬาบาาสเก็ตบอลสากลได้ การขาดความมั่นคงแน่นอนของกฎระเบียบเช่นนี้อาจส่งผลให้ผู้คนในวงการกีฬาบาาสเก็ตบอลสากลขาดความเชื่อมั่นในการบังคับใช้หรืออ้างอิงกฎระเบียบว่าด้วยการบริหารปกครองกีฬาบาาสเก็ตบอล

สรุปผลการศึกษา

โดยสรุป หลัก Ex Aequo et Bono มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมกีฬาบาาสเก็ตบอล เพราะศาล BAT ในฐานะที่เป็นสถาบันระงับข้อพิพาทหลักในกระบวนการยุติธรรมทางการกีฬา มีหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทให้เป็นไปตามกฎระเบียบว่าด้วยการบริหารปกครองกีฬาบาาสเก็ตบอลของ FIBA อย่างเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดและเป็นอิสระปราศจากการครอบงำ โดยเป็นสถาบันตัดสินชี้ขาด (Adjudication) ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาททางการกีฬาบาาสเก็ตบอลอย่างเป็นทางการ เพื่อให้ผลผูกพันคู่พิพาททุกฝ่าย โดยถ้าศาล BAT ปรับใช้หลัก Ex Aequo et Bono ในข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ย่อมก่อให้เกิดผลลัพธ์เป็นคำตัดสินสุดท้ายที่คู่พิพาททุกฝ่ายต้องปฏิบัติตามมีลักษณะที่เป็นธรรมต่อทุกฝ่าย และรักษาความถูกต้องชอบธรรมให้ปรากฏต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาท ทั้งการใช้หลัก Ex Aequo et Bono ของศาล BAT เป็นหลักประกันเพื่อคุ้มครองคู่พิพาททุกฝ่ายให้ได้รับความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางการกีฬาบาาสเก็ตบอล

กิตติกรรมประกาศ

การเขียนบทความฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงอย่างสมบูรณ์ได้ ต้องขอบพระคุณสหพันธ์กีฬาบาาสเก็ตบอล

นานาชาติ (International Basketball Federation หรือ FIBA) ที่จัดให้มีฐานข้อมูลกฎระเบียบว่าด้วยการบริหารปกครองกีฬาบาสเกตบอลสากล ทำให้ผู้เขียนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นต่อการเขียนบทความฉบับนี้ได้

การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Generative AI) ในงานเขียนเชิงวิชาการ

ไม่ได้ใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ (Generative AI) ในการเขียนบทความ

คำชี้แจงบทบาทผู้เขียน

ปิติเทพ อยู่ยืนยง: รับผิดชอบการวางกรอบแนวคิดและโครงสร้างของบทความ; การทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง; การวิเคราะห์และอภิปรายเชิงหลักการ; การเรียบเรียงต้นฉบับและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ; การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและรูปแบบก่อนส่งตีพิมพ์

เอกสารอ้างอิง

Baddeley, M. (2022). The application of antitrust legislation by Swiss courts in cases involving international sports governing bodies. In Kornbeck, J. (Ed.). *EU antitrust law and sport governance: The next frontier?* (p. 71-84). London: Routledge.

Basketball Arbitral Tribunal. (2015). *Jaka Lakovic & Bill A. Duffy International Inc. v. SS Felice Scandone S.p.A. (BAT 0634/14, Award)*. FIBA Basketball.

Basketball Arbitral Tribunal. (2021a). *Wasserman Media Group v. Basketball Club Partizan (BAT 1739/21, Award)*. FIBA Basketball.

Basketball Arbitral Tribunal. (2021b). *Trevor Dawon Releford & Starvision Enterprise Ltd. v. Basketball Löwen Braunschweig GmbH (BAT 1592/20, Award)*. FIBA Basketball.

Basketball Arbitral Tribunal. (2026). *BAT arbitration rules*. Retrieved from

<https://assets.fiba.basketball/image/upload/documents-corporate-bat-bat-arbitration-rules-2026.pdf>

Coccia, M. (2023). Chapter 8: The applicable law in arbitration proceedings at the Court of Arbitration for Sport. In *Arbitration as balanced administration of justice*. (p. 146-177) Leiden: Brill Nijhoff.

Court of Arbitration for Sport. (2025). *Code of sports-related arbitration*. Retrieved from https://www.tas-cas.org/generated/assets/pages/index/CAS_Code_2025_EN_--1-.pdf

Hasler, E. (2016). The Basketball Arbitral Tribunal—An overview of its process and decisions. In Duval, A., & Rigozzi, A. (Eds.). *Yearbook of International Sports Arbitration 2015*. (p. 111-152). Netherlands: T.M.C. Asser Press.

Iannitti, S. (2024). *Expedited procedures in international arbitration: Is sports arbitration a model for efficiency?* (Master's thesis). Italy: LUISS University.

Lazić, M., Palermo, G., & Dragičević, S. (2020). Ex aequo et bono in international arbitration. *Revija Kopaoničke škole prirodnog prava*, 2(1), 47-66.

International Court of Justice. (n.d.). *Statute of the International Court of Justice*. Retrieved from <https://www.icj-cij.org/statute>

Mulcahy, C. (1988). Ex aequo et bono. *Arbitration: The International Journal of Arbitration, Mediation and Dispute Management*, 54(2), 105-107.

Peltier, M. (2013). The specificity of arbitrating sports-related disputes. *International Journal of Arab Arbitration*, 2, 3.

Radke, H. (2019). Basketball Arbitral Tribunal (BAT) as a 'lawmaker': The creation of global

standards of basketball contracts through
consistent arbitral decision-making.

International Sports Law Journal, 19, 59-86.

Swiss Arbitration Centre. (2021). *Chapter 12 PILA:*

English translation. Retrieved from

<https://www.swissarbitration.org/wp->

[content/uploads/2021/05/20210129-](https://www.swissarbitration.org/wp-content/uploads/2021/05/20210129-)

[Chapter-12-PILA_Translation_English.pdf](https://www.swissarbitration.org/wp-content/uploads/2021/05/20210129-Chapter-12-PILA_Translation_English.pdf)

Trakman, L. (2008). Ex aequo et bono: Demystifying

an ancient concept. *Chicago Journal of*

International Law, 8(2), 621-642.